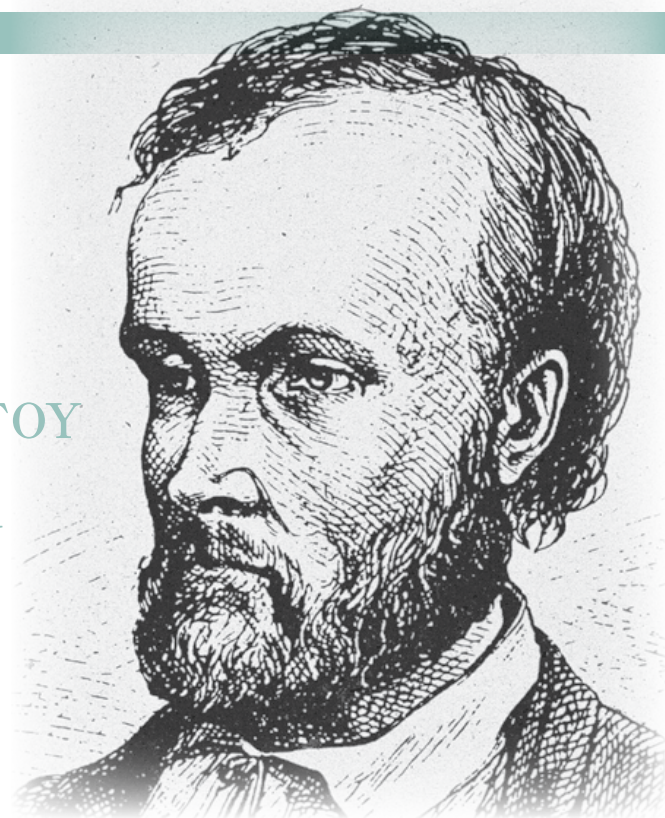

ΑΛΕΞΗΣ ΚΙΒΙ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΠΕΖΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΜΕΡΙΚΑ ΔΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ

Σε μια φιλολογία ο ποιητής κι ο πεζογράφος που πρωτοπαρουσιάστηκαν δίνουν κάτι το προσωπικό στις βάσεις και πολλές φορές στην εξέλιξη που θα πάρει η φιλολογία αυτή. Χρειάζεται όμως νάρθουν αργότερα κι άλλοι συγγραφείς, με περισσότερο τελειοποιημένα έργα για να τους συμπληρώσουν και να δώσουν τον χαρακτήρα και την μορφή στη φιλολογία της χώρας τους. Με τη φινλανδική φιλολογία δεν συμβαίνει αυτό. Το έργο του ποιητή Γιόχαν Ρούνεμπεργκ και του μυθιστοριογράφου Άλεξις Κίβι έδωσε τις βάσεις στην φινλανδική λογοτεχνία και δημιούργησε μια ξεχωριστή εθνική σχολή που αποτελεί την πνευματική εκδήλωση του φινλανδικού λαού.

Ο Άλεξις Κίβι είναι η μεγαλύτερη μορφή ανάμεσα στα φινλανδικά γράμματα. Εδημιούργησε τη νεώτερη φινλανδική λογοτεχνία και πρώτος αυτός έγραψε μυθιστόρημα σε φινλανδική γλώσσα. Το έργο του είναι τόσο μεγάλο και πλατύ στη σύλληψη, που είχε τις βαδύτερες επιδράσεις στην πεζογραφία της χώρας του. Το φινλανδικό μυθιστόρημα βαδίζει ακόμα πάνω στα δικά του ίχνη.

Γεννήθηκε στα 1834 σ' ένα χωριό της περιφέρειας Νούρμιγιάρβι κι ο πατέρας του ήταν ράφτης. Τα πρώτα του χρόνια πέρασε μέσα σε δυστυχίες και στερήσεις. Αναγκάστηκε από μικρός να δουλέψει και να φροντίσει για τη μοίρα του μοναχός.

Μόλις στα 23 του χρόνια, ύστερα από συχνές διακοπές, κατώρδωσε να πάρει απολυτήριο των γυμνασιακών του σπουδών. Έφυγε τότε από το χωριό του και πήγε στο Ελσίνκι. Εκεί, παρακολούθησε μερικά μαθήματα και πήγαινε τακτικά στις διαλέξεις του γιατρού Λέννροτ, που μιλούσε για την *Κάλεβάλα*, το εθνικό έπος των Φινλανδών. Στο πανεπιστήμιο του Ελσίνκι έδινε διαλέξεις και ο μεγάλος Φινλανδός αισθητικός *Συγκναίους*. Η πνευματική ατμόσφαιρα, που μέσα της ζη ο Κίβι, του γεννά τον πόθο της μάθησης κι αρχίζει να διαβάσει αδιάκοπα όποιο βιβλίο πέσει στα χέρια του. Απ' την αρχή, η αγάπη του στρέφεται στον Όμηρο, το Σαίξπηρ, το Βιργίλιο, το Θεοβάντες, το Ντάντε. Μα τα βιβλία που αγάπησε περισσότερο είναι η *Κάλεβάλα*, η *Βίβλος* και το *Ψαλτήριο*.

Το 1860 κάνει την πρώτη του εμφάνιση με το *Κούλλερβο*¹, ένα λυρικό δράμα εμπνευσμένο από την *Κάλεβάλα*. Το έργο του Κίβι δημιούργησε τις πιο αντίθετες γνώμες στους φιλολογικούς κύκλους του Ελσίνκι και βραβεύτηκε. Ο ίδιος όμως δεν ήταν ικανοποιημένος απ' το βιβλίο του κι' αργότερα ανάπλασε το κείμενο και το κυκλοφόρησε με λιγώτερο το δραματικό στοιχείο.

Στο δεύτερο έργο του: Οι *τσαγγάρηδες του χωριού*, ο Κίβι πετυχαίνει μια αντικειμενική περιγραφή της ζωής των χωρικών χωρίς να του λείπει η χιουμοριστική διάθεση. Έχει έναν τσαγγάρη, νέο στην ηλικία κι απλόν στο πνεύμα, τον Έσκο, που

1. Το θέμα του αντλείται από τα άσματα 31-36 του έπους *Κάλεβάλα*. (Βλ. *Κάλεβάλα. Το φινλανδικό έπος*, μτφρ. Μαρία Μαρτζούκου, δεύτερη έκδοση αναθεωρημένη και συμπληρωμένη, Καστανιώτης, Αθήνα 2004)

πηγαίνει σ' ένα γάμο κι είναι τόσο χαρούμενος και αισιόδοξος που συλλογιέται στο δρόμο του πως είναι αυτός, πραγματικά ο μελλόνυμφος που θα δοκιμάσει σε λίγο την αληθινή ευτυχία της ζωής του. Το έργο αυτό του Κίβι, έφερε μια βαρβαρική αλλαγή στο φινλανδικό θέατρο και άνοιξε νέους δρόμους στη «μόνιμη σκηνογραφία» που χαρακτήριζε μειονεκτικά το θέατρο της εποχής. Οι τσαγγάρηδες του χωριού παρέμειναν το κλασικό έργο του φινλανδικού δραματολογίου.

Στα πρώτα βήματά του, ο Κίβι, βρίσκει τεράστια εμπόδια. Οι τάσεις του θεωρήθηκαν ορμητικές για τότε, κι αυτό έγινε αφορμή να δεχτή τις πιο ανήλεες επιθέσεις από τους συγγραφείς του καιρού του. Ο καθηγητής Άλκβιστ Όξανεν τον καταδιώκει με αδυσώπητο μίσος και καταφέρνει να μειώσει με την βιαιότητά του την κυκλοφορία των έργων του Κίβι. Στις επικρίσεις αυτές ο Κίβι απαντούσε μ' εργασία. Τύπωσε δύο δράματα: τους Φυγάδες και το Κάντζιο. Αλλά το έργο που λιγότεψε τους εχθρούς του και του έδωσε μια ξεχωριστή θέση μέσα στα φινλανδικά γράμματα είναι η Λέα που την εμπνεύσθηκε από την Βίβλο και τη Ζωή του Χριστού του Ρινάν.

Το 1870 ο Κίβι τελείωσε ένα έργο που εργάστηκε 9 χρόνια. Τα επτά αδέρφια. Μέσα σ' αυτό αντανακλά μια ολόκαιρη εποχή, με τις μεταβολές τις, τους ανθρώπους που την έζησαν και φανερώνεται η πραγματική μορφή του Κίβι, μ' όλη τη θέληση και την πίστη για την δημιουργία μιας νέας φιλολογικής παράδοσης. Τα επτά αδέρφια είναι ένας ύμνος στους χωρικούς της Φινλανδίας. Ο Κίβι αφηγείται τη ζωή επτά αδερφών χωρικών, που καταφεύγουν στον ασκητισμό γιατί οι χαρακτήρες τους έρχονται σε αντίθεση με τα κοινωνικά τους καθήκοντα. Η ζωή τους όμως στα βουνά είναι τόσο σκληρή και τραχεία, που όλοι τους νοιώδουν την ανάγκη της μικρής κοινωνίας με τα λίγα σπιτάκια, τους καλούς ανθρώπους, τα χωράφια τους. Και γυρίζουν πάλι πίσω στο χωριό κι όλοι τους εκτιμούν. Κάποιος απ' αυτούς φιλοδοξεί να

γίνει μορφωμένος και γράφει άρθρα στις επαρχιακές εφημερίδες. Μ' αυτή την ενέργειά του έχει την πίστη πως όλοι οι χωριάτες θ' ακολουθήσουν το δρόμο της μόρφωσης. Γενικότερα με το έργο αυτό ο Κίβι, δίνει μια κατεύθυνση των πόθων του αγροτικού λαού και γι' αυτό Τα επτά αδέρφια αποτελούν μιαν εκπολιτιστική εποποιΐα μ' όλες τις φάσεις της εξέλιξής της.

Το τελευταίο έργο του Κίβι ήταν το μυθιστόρημα [Θεατρικό έργο] Μαργαρίτα, ένας συγκινητικός αποχαιρετισμός του συγγραφέα στη ζωή, σ' ότι κινείται, στο φως και σε κείνους που νοιώδουν μέσα τους τον πόθο της δημιουργίας.

Το έργο του Κίβι αναπτύχθηκε πλατειά κ' εκτιμήθηκε απ' τον φινλανδικό λαό. Σ' αυτό συνετέλεσε κι' η εποχή του. Η περίοδος εκείνη είναι χαρακτηριστική για τον γυρισμό της στον φιλελευθερισμό. Ήταν τότε που ο Τσάρος Αλέξανδρος ΙΙ κάλεσε σε συνέλευση τη φινλανδική διάιτα κ' έδωσε απόλυτη ελευθερία στους Φινλανδούς. Από τότε άρχισε να γεννιέται και να παίρνει ξέχωρη μορφή η πρόξα και το φινλανδικό θέατρο. Ο Άλεξις Κίβι είναι ο δημιουργός και των δύο. Έκλεισε μέσα στο έργο του όλες τις φάσεις της φινλανδικής φύσης. Και δεν ήταν μονάχα αυτό: Ο Κίβι άνοιξε τον δρόμο στον ρεαλισμό κ' έδωσε μια αρμονική σύνθεση του εθνικού ιδεαλισμού και του λαϊκού ρεαλιστικού χιούμορ. Όταν κυκλοφόρησαν τα Επτά αδέρφια δεν πρόφτασε να χαρεί το θρίαμβό του. Οι στέρησεις κ' η πείνα, που τον συντρόφεψαν σ' όλη του τη ζωή είχαν μια ολέθρια επίδραση στον ψυχικό του κόσμο. Προσβλήθηκε από νευρασθένεια και τα δύο τελευταία του χρόνια πέρασε μέσα σε διανοητική κατάπτωση.

Πέθανε στις 31 του Δεκέμβρη του 1872, στα χέρια του αδερφού του. Και μόλις πρόφτασε να πει: «έζησα».

ΝΙΚΟΣ ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 1 Ιανουαρίου 1940